

onken, en het
kenachtig uit-
ontsloten mijn-
en".

elijke leven is
litie, die v. E.
redikanten, en
t de woorden
n bestaan", of

dingen van de-
die beteken

afde bedoeling
a zijn" zal wel
met uw Raad
doel is zijn; in
lijk kan zijn".
f ruimer: „zoo
en Uwe goed-

om er veel aan-

ar ook voor
iming van het-

en daarbij den-
ad Gods, gelijk
igheid is vast-
t tijd, in ver-

onderscheiding.

plan bij onzen
plan, waarin
heeft, behalve
en een ander,
len zijn opge-
allengs wordt

maar even de
t behoort in te
e zijn, dat hij

et alle dingen
ekerheid zijner

Raad Gods —
ering toekomt,
t voor ons ge-
en ander plan
wel een plaats

euwigen Raad
en, maar wel

e droomerijen
alle macht uit
niet onder één
jaansch denk-
ij weet slechts
n der eeuwig-
t welbehagen",
kerkelijkt.

dat vrager tot

veranderlijken
ok die waarom
am fatalistisch,
lijk voor ons

en het heiden-
veranderlijken
tusschen fata-
terwerping en
Raad van zijn
leid is als tus-
e als tusschen
igen God dien

t — en dat is
lem, gelijk Hij
rd: als den al-
lie alle dingen

Raad en als
ezus Christus,
zorg en elken
in het kind in
genstelling tus-
sich menschen-
en Heerscher
sel te boven
blijft het niet
t het niet met
i en tegenover
maar het voelt
ook met zijn
in liefde aan
len toe, Gods
rkelijking, zoo-
stus was, toen
e bad: „Vader,
rinkbeker van
wil, maar ge-

et bidden niets
rijgen, wat wij

Bidden is gemeenschap zoeken met God, om te
ervaren, dat Hij gemeenschap maakt met ons. En
in de ontmoeting van die gemeenschap ligt de ver-
hooring van 't gebed.

Zelfs al zou de zaak, die we onder eerbiedig aan-
vaarden van Gods Raad van den Heere vroegen,
ons worden geweigerd. Zooals Christus verhoord
is in Gethsémané, en zooals de Apostel Paulus,
toen hij tot driemaal toe bad om bevrijd te wor-
den van den doorn in het vleesch, zijn gebedsver-
hooring vond in het: „Mijne genade is u genoeg.
Want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht”.

Maar 't geloof is dan ook de éénige weg om de
tegenstelling tusschen den Raad Gods en ons bid-
den, die het verstand schept maar niet over-
winnen kan, te boven te komen.

Zonder het geloof is het onmogelijk Gode te
behagen. Altoos en in alles. Doch vooral in het
gebed. Want — „die tot God komt moet gelooven,
dat Hij is, en een belooner is dergenen die Hem
zoeken”.

Ik eindig daarom met dien weg mijn vrager
aan te bevelen.

B.

F.

De Ned. Geref. Kerk van Zuid-Afrika en de zaak
van Prof. Du Plessis.

II.

Een ander punt van belang, waarbij we meer
het standpunt van Senator Malan dan van Prof.
Du Plessis in het oog vatten moeten, is de ver-
houding van kerk en staat.

Volgens het gevoelen van Malan staat de zaak
zoo, dat, indien een kerk besluiten neemt inzake
de leer, een lid van die kerk, dat zich bij haar
aansloot vóór zulk een besluit genomen werd, niet
gehouden is zich daaraan te onderwerpen; indien
die kerk verandering ten aanzien van haar leer-
uitspraken wenscht moet ze deze door middel
van een parlements wet trachten te verkrijgen; is
alzo die verandering verkregen, dan is zij bin-
dend voor alle lidmaten, zoowel die zich vóór
als na de aanneming der bewuste parlements wet
hebben aangesloten. Dit standpunt loochent der-
halve het eigen soevereine beschikkingsrecht der
kerk inzake de leer. We hebben hier te doen met
een zoo kras mogelijke ontkenning van de door
alle Gereformeerden steeds vastgehouden potes-
tas dogmatica (bevoegdheid tot vaststelling
van de leer) der kerk. Bovendien maakt het de
kerk geheel ondergeschikt aan den staat: wat de
kerk niet met bindend gezag kan tot stand bren-
gen, kan de staat voor de leden der kerk wel!

Nu baseert zich de meening van Senator Malan
misschien niet zoozeer op zijn principiële be-
schouwing omtrent de verhouding van kerk en
staat, en omtrent de kerkelijke macht als zoo-
danig, maar meer op den feitelijken toestand,
zooals die in Zuid-Afrika is. Hij gaat, als jurist
en politicus, vermoedelijk meer uit van het po-
sitieve recht. En nu is inderdaad de toestand
zoo, dat de grondslag van de Ned. Geref. kerk
van Zuid Afrika, zooals die in haar Belijdenis-
schriften is vervat, ook wettelijk is vastgelegd,
en wel door de z.g. Kerkordonnantie van het
jaar 1843. Wij willen op de kerkelijke en juridische
consequenties van deze Zuid-Afrikaansche rege-
ling niet nader ingaan; maar wel moeten wij er
op wijzen, dat het positieve recht toch niet de
bron kan zijn om principiële te bepalen hoe de
bevoegdheid der kerk behoort te zijn. En in ieder
geval willen wij hier onze zeer groote dankbaar-
heid uitspreken, dat de Gereformeerde Kerken in
Nederland het soeverein beschikkingsrecht in
eigen kring inzake de leer ongerept en onver-
minderd bezitten.

De kwestie van de potestas dogmatica der
kerk heeft in de procedure-Du Plessis een zeer
acuut vorm aangenomen, toen de hoogleeraar,
na door de Synode van 1930 veroordeeld en van
zijn ambt ontzet te zijn, een beroep deed op den
wereldlijken rechter. Door de uitspraak van het
Z. Afrikaansche Hooggerechtshof, dat deze veroor-
deeling en ontzetting onrechtmatig keurde, is
onder meer vastgelegd geworden, dat de kerk haar
confessie niet kan wijzigen, zooals hierboven reeds
als het gevoelen van Senator Malan werd aange-
geleid. Maar dat niet alleen. Zelfs het recht om de
Belijdenis te interpreteren, komt niet aan de kerk
ongerept en onverminderd toe. Ze heeft dat recht
in het geheel niet, wanneer deze interpretatie het
karakter van „uitbouw” der belijdenis draagt; ze
heeft dat recht alleen wanneer het gaat om ge-
vallen van leertucht. Maar ook in die gevallen
heeft ze dat recht niet onbepaald; ze heeft het
alleen wanneer de beklagde zich daaraan vrij-
willig onderworpen heeft en wanneer ze binnen
haar bevoegdheid volgens de Kerkwet blijft. Er
zijn niet veel woorden noodig om aan te toonen,
dat het recht van interpretatie der Confessie op
die wijze heel licht volkomen illusoir wordt. Want
wanneer de wereldlijke rechter te oordeelen krijgt

over de vraag of de kerk zich binnen de perken
van haar bevoegdheid volgens de Kerkwet ge-
houden heeft, zullen er in den regel wel formeele
bezwaren zijn, die den rechter aanleiding geven om
de kerkelijke beslissing te casseeren. Het is nu
eenmaal een bekend feit, dat in kerkelijke leer-
procedures van de zijde dergenen die voorwerp
van deze procedures zijn met een aan het wonder-
baarlijke grenzende virtuositeit zulke formeele be-
zwaren worden te berde gebracht (iets wat wij
heusch niet eerst door de jongste leer-procedures
in Nederland en Zuid-Afrika behoeften te leeren).
In de procedure-Du Plessis is de verlamming van
het kerkelijk leertucht-recht op deze manier ook
wel heel duidelijk gebleken. De Kerkwet der Ned.
Geref. kerk verloonde n.l. deze leemte dat wel
het appél-recht van den beklagde die door den
Ring veroordeeld was, uitdrukkelijk was vastge-
legd, maar niet het appél-recht van den aanklager,
ingeval de beklagde door den Ring was vrijge-
sproken. Gevolg hiervan was, dat het Hoogge-
rechtshof het recht van de Curatoren (n.b. depu-
taten van de Synode, door wie de Synode toezicht
oefent op de hoogleeraren!) om zich van de be-
slissing van den Ring ten gunste van Prof. Du
Plessis, op de Synode te beroepen ontkende, en
wat meer zegt, aan de Synode te bevoegdheid
ontzegde om zulk een appél in behandeling te
nemen. De Synode van 1932 heeft zich naar aan-
leiding van de gevallen beslissing gehaast een
wijziging in de Kerkwet te brengen, waardoor ook
aan een aanklager in een kwestie van leertucht
appél op de Synode wordt toegekend; maar dat
kon aan de beslissing in de zaak-Du Plessis na-
tuurlijk niets meer veranderen; en bovendien kan
zulk een wijziging van de Kerkwet op een be-
paald punt niet beletten dat bij een volgende ge-
legenheid weer een ander formeel bezwaar zich
zal voordoen, waardoor de kerkelijke leertucht
in haar werking belemmerd wordt. Dat is het
gevolg van een heillooze vermenging van burger-
rechtelijke en kerkrechtelijke beginselen. De be-
voegdheid der kerk moet naar de beginselen van
haar eigen recht, en niet naar den maatstaf van
het wereldlijk recht beoordeeld worden.

Deze aangelegenheid van de interpretatie der
Confessie is daarom van zoo groot gewicht, wijl
het in de heele zaak-Du Plessis juist gaat om de
vraag, welke gevoelens binnen de grenzen van de
Confessie toelaatbaar zijn. En nu zal het voor
ieder duidelijk wezen, dat het oordeel daarover
uiteindelijk toch alleen aan de kerk zelf toe-
komen kan. Senator Malan zegt op bldz. 27 van
zijn boek, dat het geschil tusschen het Curatorium
en professor Du Plessis in hoofdzaak een kwestie
is van de interpretatie der Belijdenisschriften.
Uitnemend — maar wie heeft daarin te beslissen?
Prof. Du Plessis zelf? Of een zijner aanhan-
gers? Of iemand anders? Het is duidelijk, dat,
wijl de Confessie de Confessie der kerk is, ook
die kerk alleen en niemand anders over haar
interpretatie te oordeelen heeft. En Senator Malan
moge zijn standpunt kiezen in de mogelijkheid dat
de Belijdenisschriften ruimte laten voor meer dan
één godsdienstige of leerstellige beschouwing, hij
komt daarmee niet uit, tenzij dat hij aanwijst, waar
de beoordeeling ligt of 'n bepaalde gods-
dienstige of leerstellige beschouwing ruimte vindt
binnen de grenzen der Belijdenis. En die beoor-
deeling — Senator Malan zal ons dit, we zijn er
van overtuigd, ten slotte toch zelf moeten toe-
geven — kan alleen bij de kerk berusten.

Er zou zeer zeker naar aanleiding van het be-
langwekkende boek van Senator Malan nog veel
meer te zeggen zijn; maar deze bespreking mag
niet te uitgebreid worden, en daarom zullen we
het hierbij laten. Wij ontvangen den indruk, dat
de schrijver zijn eigen standpunt (en daarmee ook
feitelijk in hoofdzaak dat van Prof. Du Plessis)
vrijwel als vanzelfsprekend beschouwt. Daarom
hebben wij in onze bespreking trachten aan te
toonen, dat de dingen niet zoo vanzelfsprekend
aldus liggen, als de bekwaame jurist en politicus
meent. Wanneer men de vraagstukken die hier
in het geding zijn — gelijk toch recht en billijk
is — meer theologisch beziet, komen ze in een
heel ander licht te staan.

G. Ch. AALDERS.

In het eerste gedeelte van onze bespreking van Senator
Malan's boek sloop een zinstorende vergissing in. Tegen het
einde wordt daar gezegd, dat Prof. Du Plessis en Senator
Malan zich geen rekenschap hebben gegeven van de vraag, of
in de stellingen der wetenschap niet een belangrijk element
van zuiver objectief menschelek inzicht ligt. Dit moet natu-
rlijk zijn: zuiver subjectief menschelek inzicht.

Het „ik”.

III.

Ook de verklarende zielkunde levert
haar bijdrage tot het vaststellen van het feit dat
wij inderdaad over ons diepste wezen, over de

kern of persoonlijkheid spreken als over ons „ik”.

En wanneer we dan over de verklarende ziel-
kunde gaan spreken zijn wij uiteraard, anders dan
bij de beschrijvende psychologie, gerechtigd, niet
alleen op het algemeen-menschelek leven, maar
speciaal ook op de belevingen van den christen
een beroep te doen.

In het algemeen-menschelek leven kunnen
allerlei verschijnselen alleen worden verklaard
doordien we kennis hebben van het onderscheid
tusschen ons eigenlijke „ik” en de belevingen die
het „ik” als bewustzijnsinhouden ervaart. Bij de
eene situatie komt dit duidelijker uit dan bij de
andere. Onder de eene omstandigheid is dit ge-
makkelijker te ervaren dan onder de andere.

Zeer duidelijk spreekt dit b.v. uit de werking
van het geheugen. Wanneer wij iets uit ons ge-
heugen willen opdiepen, wanneer wij ons dus weer
iets bewust willen maken, hebben wij daarmee
soms niet geringe moeite. Vooral geldt dit o.a.
bij het zoeken naar een naam, naar een getal of
naar een bepaalde formuleering. Wij kunnen dan
bij ons zelf ontdekken dat binnen in ons het merk-
waardige proces zich afspeelt, dat wij gaan zoeken
in onze eigen bewustzijnsinhouden. Voor den een-
voudige is dit ook duidelijk wanneer hij zoekt om
een beleving uit het verleden zich weer klaar voor
oogen te stellen. Hij poogt dan verschillende pun-
ten uit het verleden, die hem op dit oogenblik be-
wust zijn, zoo ten opzichte van elkaar te plaatsen
dat hij daardoor, met behulp van allerlei asso-
ciaties, ook de ontbrekende deelen kan terug
vinden. De meeste menschen kennen wel de
typische uitdrukking: „Ik moet eens even de
kastjes van mijn hersens afzoeken”.

Bij deze functie van het geheugen is duidelijk
aanwezig de beleving van een „ik” en een „dat”
waarop het „ik” zich richt. Het „dat” is psychisch
bezit; aan het „dat” zijn ook allerlei geestelijke
waarden verbonden. Maar het totaal van het
„dat” belevt wij zeer bewust als het andere
dan het eigenlijke subject, dat zoekt
naar het „dat” en dat het eindelijk vindt.

In het licht van hetgeen wij tot hiertoe over
het „ik” opmerkten is deze situatie duidelijk en
begrijpelijk. Immers, het „ik” heeft een bewust-
zijnsinhoud, het werkt ermee en bij het geheugen
zoekt het ernaar om er opnieuw mee te kunnen
werken.

Op velerlei manier zouden verschillende levens-
ervaringen hier ter illustratie kunnen worden bij-
gebracht.

Wij willen ons echter beperken tot een van de
meest merkwaardige belevingen, die een mensch
van de verscheidenheid tusschen zijn eigen „ik”
en de bewustzijnsinhoud als „het andere” kan
hebben. Wij denken hier aan hetgeen een mensch
overkomt wanneer hij den slaap niet kan vatten.
Het gebeurt dan herhaaldelijk, dat hij in zeer
sterke mate datgene ervaart wat men ook wel eens
in het gewone leven op den dag bij zichzelf op-
merkt; al is het dan ook voor den normalen
mensch in het gewone leven betrekkelijk een uit-
zondering dat zooiets geschiedt.

Iemand ligt te bed; hij wenscht te gaan slapen.
Maar opeens komt een voorstelling op hem af.
Deze voorstelling dringt zich aan hem op. Hij
beleeft zeer duidelijk die voorstelling als „het
andere”. Die voorstelling was uit den aard der
zaak in zijn psychisch leven wel aanwezig. „Hij”
had de voorstelling, maar zijn „ik” had op dat
oogenblik de voorstelling niet. Straks worstelt hij
om die voorstelling kwijt te raken, omdat zij zulk
een karakter heeft en zijn „ik” dermate bezighoudt
dat hij daardoor den slaap niet kan vatten.

Eindelijk glijd de voorstelling weg. Maar even
later doemt er plotseling uit zijn herinneringsleven
een plicht op, dien hij verzuimde te vervullen. Hij
is zich ineens klaar bewust iets vergeten te heb-
ben, maar daarbij beleeft hij ook zeer duidelijk
dat zijn „ik” niet naar die herinnering zoekt,
maar deze herinnering zich aan zijn „ik” opdringt.
In zijn psychisch leven was wel het beeld van den
plicht waarop de herinnering doelt aanwezig, maar
het „ik” had deze herinnering niet bewust. Nu
opeens beleeft hij echter een ervaring alsof deze
herinnering tegen zijn „ik” geslingerd wordt en
het „ik” heeft opeens bewust de herinnering aan
den verzuimden plicht.

Dergelijke ervaringen zijn te verklaren juist uit
het onderscheid tusschen ons „ik” als centraal
punt onzer persoonlijkheid en datgene wat wij
als totaal-mensch, als individu aan psychische
inhouden hebben.

Zoodra wij nu deze beleving bewust hebben en
wij dus ook weer de herinnering hebben, is er ook
de eenheid tusschen plicht en herinnering; doch
op het moment waarop de herinnering op ons aan-
komt, belevt wij wel degelijk een onderscheid
tusschen het „ik” en „het andere”.

Veel klaarder echter nog spreken voor den
christen de feiten, die hij door het geloof beleeft.
Elken dag aanvaardt de geloovige dat er een
worsteling is tusschen zijn diepste „ik” en zijn
streven als menschelek individu. Immers, ware
het zoo, dat de feitelijke uitingen van zijn per-

soonlijkheid volkomen in overeenstemming waren met het begeeren en het streven van zijn diepste „ik“, dan zou of aan den toestand voor God van dat diepste „ik“ ernstig moeten worden getwijfeld, of zij zouden als heiligen leven.

Maar juist bij den wedergeborene is door geloof de beleving, dat ook zijn uitlijden op den weg der gehoorzaamheid, ook zijn velerlei reden tot klacht („ik ellendig mensch“) niets verandert aan zijn „ik“ in zijn binnenste kern. Dat „ik“ kan maar een van beide zijn: het kan staan in ongelooft of in geloof. Het was van nature van God afgekeerd, maar de wedergeboorte was de daad des Geestes die het afgekeerde „ik“ weer naar God toebog. En in die toebrengring ligt tevens de wondere genade Gods dat hij ons „ik“ dan voor goed vast zet. Wij gelooven „de volharding der heiligen“.

En toch blijft er ook bij dien wedergeboren mensch in zijn bewustzijn, in zijn neigingen, in zijn streven nog zoo heel veel dat juist zich nog van God wil afkeeren. Hij zondigt eiken dag. En toch zegt de apostel dat een iegelijk die uit God geboren is, niet meer zondigt, ja zelfs niet meer kan zondigen, overmits het zaad Gods in hem blijft.

Dat komt omdat zijn verborgenste, binnenste „ik“ heilig is voor God. Het is afgesneden van de zonde. Het is niet meer in staat om te vervallen van de genade. Het heeft van God ontvangen het eeuwige leven. Met dit herboren „ik“ heeft de Heilige Geest een stage gemeenschap. Uit den Heiligen Geest ontvangt dit herboren „ik“ zijn aandringen. En Paulus zeide: „Als ik (Paulus) de zonde doe, zoo doe ik dezelve niet meer“. Als Paulus de zonde doet komt ze niet uit zijn diepste „ik“ maar uit heel iets anders.

Ook hier komen wij nu niet meer uit de vraagstelling uit, indien wij niet erkennen dat wij het woord „ik“ eenzijdig wel gebruiken moeten voor den totaal-persoon, maar dat wij het anderzijds ook gebruiken moeten voor de kern onzer persoonlijkheid.

En bij dezen stand van zaken moeten we nu wel de verklaring aanvaarden die we reeds boven ook in een ander verband gaven. Het is deze, dat niet alles wat het „ik“ is en wat het „ik“ heeft daarom ook aanstonds in het bewustzijn van den mensch leeft en heerscht.

Het is nu deze worsteling tusschen ons „ik“ en het leven van ons bewustzijn en het leven van onze daad, die in de bekeering wordt uitgestreden.

Op beide zijden van de bekeering toch wordt in de Schrift de nadruk gelegd. De Schrift immers heeft voor bekeering twee woorden. In de eerste plaats het woord metanoia, dat beteekent: omzetting van het bewustzijn, (of wil men misschien meer letterlijk maar daarom nog niet meer juist: omzetting van het verstand) en epistrophe, d.i. omzetting, ommekeer van den wandel.

Maar dit onderscheid tusschen wedergeboorte en bekeering kan slechts worden verklaard, indien wij aanvaarden dat het „ik“ voor God heilig kan zijn, terwijl overigens de totaal-persoon als individu nog beginnen moet aan de omzetting van het bewustzijn en aan de radicale wijziging van zijn levenswandel. Zoowel de Schrift als de levenspraktijk leeren ons dat immers een verandering van ons „ik“ in de wedergeboorte niet op hetzelfde oogenblik gevolgd wordt door een totale wijziging van ons bewustzijnsleven en door een volmaaktheid van wandel.

Nu gaat ook die omzetting van het bewustzijn evenmin als de wijziging van den levenswandel buiten Gods werk om. Vandaar dan ook dat in de Schrift de bekeering zoowel omschreven wordt als werk van den mensch, als werk Gods. Het proces van de bekeering in beiderlei zin voltrekt zich bij den eenen persoon ook sneller dan bij den anderen, al is het helaas waar dat ook de allerheiligsten, zolang ze in dit leven zijn nog maar een klein beginsel dezer gehoorzaamheid hebben. Maar in beginsel staat het toch zoo, dat daar waar het „ik“ eenmaal door Gods genade is omgezet, ook de omzetting van het bewustzijn stellig in beginsel althans volgen zal.

Het „ik“, herschappen om te heerschen op zulk een wijze, dat de mensch weer een geestelijke mensch worden zal in al de sferen van het bewustzijn, zal zijn heerschappij bij den waarachtig geloovige althans in beginsel moeten doen gelden. Deze gelding van het herboren „ik“ door de kracht des Heiligen Geestes bewerkt, brengt den geloovige tot het leven der heiligmaking. Daarom beteekent de wedergeboorte ook wel een principiële ommekeer voor den geheelen persoon. Maar de worsteling waarvan Romeinen 7 zulk een klare taal spreekt, blijft.

Bij den onwedergeboren mensch is er telkens een overheerscht worden door hetgeen de zonde en de ongehoorzaamheid in zijn leven indraagt. Die mensch is van nature „vleeschelijk“; hij is psychisch („psuchikos“, bij ons vertaald: „natuurlijk“). Daar leeft het „ik“, gebogen omlaag, onder de wet des vleesch.

Maar juist in de kern van zijn persoonlijkheid wordt de mensch door den Geest Gods bij de

wedergeboorte aangegrepen. En dit aangegrepen zijn in zijn „ik“ postuleert, eischt, voor het bewustzijn van ieder geloovige die midden in den storm van bekeering en heiligmaking staat het wezenlijke bestaan van dat „ik“.

J. W.

MUZIKALE KRONIEK

De Matthäus-Passion-uitvoering door de Nederlandsche Bachvereniging te Naarden.

Ook dit jaar heeft de Nederlandsche Bachvereniging op Goeden Vrijdag der traditie getrouw Bachs Matthäus-Passion uitgevoerd in de Groote Kerk te Naarden. Gelukkig heeft de opmerking bij vorige uitvoeringen door enkele recensenten gemaakt, dat een onverkorte weergave van het werk niet gewenscht was, te veel eischte van de hoorders, geen effect gehad. Ook nu weer gaf men 'smorgens van 11 uur tot half 1 het eerste gedeelte, dat eindigt met het machtige, prachtig bewerkte slotkoraal (melodie als Psalm 68) „O Mensch, bewein' dein' Sünde gross“, waarvan de melodie zoo helder uitkomt dank zij het knapen-koor, terwijl 'smiddags van 2 tot 4 uur het tweede gedeelte ten gehore werd gebracht. Ook het publiek had zich niet laten afschrikken door het onverkort weergeven van Bachs meesterwerk, want ook ditmaal was de zeer ruime kerk overvol, geen plaats onbezet.

Wat de wijze van uitvoeren betreft valt steeds weer te roemen het pogen om elk effectbejag te vermijden en te trachten het werk te geven, zooals Bach het zich waarschijnlijk heeft gedacht en het heeft doen uitvoeren. Dat eischt geen geringe offering van de uitvoerenden, want telkens weer biedt de gelegenheid zich aan om door te dramatiseren eigen kunnen te beter te laten uitkomen. En het kunnen is hier bij de uitvoerenden buitengewoon groot; zóó groot, dat ook zonder één enkele poging om door onwaardig effectbejag te schitteren ten koste van het geheel, een weergave verkregen wordt, die de toehoorders in alle hoeken gevulde kerk al den tijd in beslag neemt, zoodat de drie en een half uur, die de uitvoering vordert, slechts één enkel oogenblik schijnen.

Is dan ook moeilijk om aan te geven wat de glanspunten waren in deze uitvoering, daar niet alleen de bekendste aria's en koren ten volle tot hun recht kwamen, maar ook de onbekende en schijnbaar minder belangrijke gedeelten een weergave genoten, die in alle opzichten af was en ze ten volle tot hun recht deed komen. De dirigent, Anton van der Horst, toonde door zijn weergave, ook van details, een steeds dieper gaande bestudeering en verder doordringend inzicht in het werk. Als solisten werkten mee de dames Jo Vincent en Ilona Duriga en de heeren Louis van Tulder, Max Kloos, Willem Ravelli, Smulders, Smithuyzen en Louman, terwijl enkele koorleden de kleinere partijen zongen. Zoowel de aria's als de recitatieven kwamen ten volle tot hun recht, inzonderheid ook de belangrijke partij van den evangelist. Het Utrechtsch Stedelijk Orkest zorgde als altijd voor de instrumentale begeleiding, terwijl de clave cimbel partij uitnemend werd weergegeven door mej. Marie Landré en de orgel-partij in handen was van Valentijn Schoonderbeek. Het Bachkoor deed de koorgedeelten uitstekend tot hun recht komen en het knapenkoor deed in het eerste gedeelte genieten van zijn helder gezongen koralen. De beste roem is, dat het werk tot ons kwam als een eenheid, dat geen enkel oogenblik gevoeld werd, welke ontzaglijke moeilijkheden de uitvoerenden bij het geven van dit werk te overwinnen hebben. Natuurlijk blijven altijd nog wel enkele kleinigheden verbetering vragen, ik denk aan enkele ritenuto's in het eerste gedeelte waar de samengang van het vocale en instrumentale gedeelte soms even minder nauwkeurig was en enkele momenten waar de orgelbegeleiding nog iets accurater had kunnen zijn, maar deze vlekjes waren zoo gering, dat ze niet in staat waren den totaal-indruk ook maar iets te benadeelen.

Al luisterende viel het me op, hoe Bach tot vijfmaal toe de melodie gebruikt van „Herzlich thut mich verlangen“ (dezelfde melodie als van Gezang 123, die tot tweemaal toe is aangegeven bij de pas aangenomen uitbreiding van onzen gezangsbundel). De eerste vier maal behandelt Bach de harmonisatie dezer melodie zeer vrij, eerst na den kruisdood als de melodie gebruikt wordt voor de woorden: „Wenn ich einmal soll scheiden“ wordt de melodie phrygisch geharmoniseerd. Een tweede eigenaardigheid, die me opviel was het optreden der verschillende stemmen in het „Recitativo e Coro“ dat onmiddellijk aan het slotkoraal voorafgaat. De bassolist begint daar en wordt beantwoord door het koor, waarbij de sopraanpartij de leiding heeft; zoo wordt de altsolo beantwoord door het koor, waarbij de baspartij de leiding heeft; alleen de tenorsolist ziet zijn solo beantwoord door het koor met als leidende partij de tenor.

Bussum.

D. STROO.

PERSSCHOUW

Korte opmerking inzake pluriformiteitsdebat.

Nu om redenen, die geheel buiten het eigenlijke geschiedpunt of de leiding van ons blad liggen, besloten werd (zie elders) de verdere afhandeling van de door mij contra Prof. Hepps gestelde vraagpunten nog wat te laten wachten, zie ik er ook van af, Dr Berkouwer reeds te antwoorden, gelijk ik hem verleden week beoordeelde.

Een uitzondering moet ik echter maken voor één opmerking, die m.i. niet verder binnenkamergesprekken beheerschen moet. Dr Berkouwer zegt (vrij geciteerd)¹⁾:

Ik geloof niet, dat het artikel van Prof. Hepp tegen Prof. Schilder gericht was. Hebben ook niet Ds Feenstra en Ds Den Houting over de pluriformiteit der kerk geschreven?

Voorzoverre het woordje „ook“ erkent, dat in Dr B.'s hier geciteerden volzin eigenlijk had moeten staan: „niet alleen“ (tegen Schilder), zegt Dr B. geen nieuws, want ik zelf heb al dadelijk gezegd, dat er anderen waren. Overigens heb ik, toevalligerwijs juist in dezelfde week, waarin Dr B. dit schreef, aangewezen, op welken grond elk moet aannemen, dat Prof. Hepp nauwkeurige studie gemaakt heeft van wat „De Reformatie“ had geschreven; en tenslotte wijs ik — óók nog om een andere reden, die ik nu weer niet in de krant zet, (maar die daarom Dr B. niet behoefte te doen vragen, waarom ik toch zulke mysteriën bespreek) — erop:

a. dat Ds Feenstra 23 Nov. '28 voor het eerst over de pluriformiteit gehandeld heeft, en later 10 Juni '32; en meer niet;

b. dat Ds Den Houting eigenlijk zelf rechtstreeks niets gepubliceerd heeft over de pluriformiteit, dat evenwel 29 Juni 1932 Ds Den H. een referaat hield over de juiste beschouwing en waardeering van ons eigen kerkelijk instituut, welk referaat is opgenomen in het „Mannenblad“ Aug. 1932; en dat vervolgens in de nrs van Oct. en Nov. '32, Jan. en Febr. '33 de vragen, gerezen naar aanleiding van dit antwoord, zijn behandeld; en dat vervolgens op een predikanten/ouderlingenconferentie van 29 Sept. 1932 door Ds Den Houting is gerefereerd over de eenheid der kerk, ook in haar openbaring als instituut, waarvan slechts de stellingen gepubliceerd zijn; dat eindelijk Ds Den H. voor een ouderlingenconferentie van 9 Nov. 1932 sprak over kerkelijk besef, opgenomen later in het „Ouderlingenblad“, waarschijnlijk Jan. en Febr. 1933; dat Ds Den H. vroeger wel eens sprak (7 Mei 1920) op een Gorcumse predikantenconferentie over „art. 27—29 der Ned. Gel. Bel. en de Plurif. der Kerk“, welk referaat de aandacht gehad heeft van Dr Buizer (Acta Leeuwarden, 246);

c. dat ik zelf herhaalde malen schreef over de pluriformiteit, en de pluraliteit, maar dit vooral deed in het jaar 1932, vooral dan weer tegen het einde van 1932; m.a.w.

d. dat wie zich bezig hield met Ds Feenstra en Ds Den Houting, en dan voorts — gelijk Prof. Hepp verklaarde — nauwkeurig heeft geanalyseerd „de“ kritiek (op „de“ „leer der pluriformiteit“) van „hen“, die in den laatsten tijd op deze leer kritiek hebben uitgeoefend, dan ook moet hebben gedacht aan wat „De Reformatie“ schreef over het onderwerp, en zich moet hebben gekeerd daartegen;

e. vooral ook, omdat wat „De Reformatie“ schreef, ten deele samenviel, en ten deele samenhang met de discussie, die in de pers over deze dingen gevoerd was, en daarvan ook duidelijk kennis had gegeven.

De rest komt dan later wel, als ik het onderwerp afhandel.

De schilder en de Scheppez.

In „De Nieuwe Eeuw“ wordt gehandeld over den schilder W. Schuhmacher. Van den welken ons tot onze niet geringe verbazing verzekerd wordt, dat hij „geen passielooze“ is. Geciteerd wordt een over Schuhmacher handelend artikel van R. H. Dijkstra, Vrije Bladen, XI, 2. We lezen:

Dijkstra teekent Schuhmacher vervolgens als landschap-, daarna als stillevens-schilder. Toen hij de mogelijkheden van dit laatste genre tot haar uiterste had gedreven, sprak het welhaast vanzelf, aldus Dijkstra, dat hij zich daarna intensiever dan ooit tevoren aan de reactie van den mensch gewijd heeft. „Naar den Genesis werd de mensch het laatste geschapen, en het schoppingsverhaal heeft te lang en te zeer de laatste overtuigingen der menschen mede beheerscht, dan dat het niet zeer dom zou zijn zich boven de eenvoudige waarheden daarvan, hoe dan ook begrepen, verheven te achten. Als de God, in wie eeuwen en volken troost en kracht tot volharding vonden, niet rustte voor hij den mensch geschapen had, kan de schilder, die een wereld te herscheppen krijgt, zijn taak niet volbracht rekenen zoolang hij in zijn arbeid den mensch niet betrokken heeft, en is zulks te doen naar eigen vermogen zijn laatste en nobelste roeping.

Wie de ontwikkeling van Schuhmacher met belangstelling volgden, twifelen niet, of zij zou tot aanvaarding dier roeping leiden.

Eenige interessante portretopdrachten kwamen op den julisten tijd en gaven Schuhmacher gelegenheid tot schilderen van belangrijke schilderijen als de portretten van Prof. S. en mevr. v. d. L.

We hebben toch wel noodig een terugkeer tot het

1) Dit stukje persschouw was bestemd voor het nummer van verleden week. Bij de post of bij de opening der enveloppe ter drukkerij moet evenwel het kleine knipseltje, dat ik als citaat van Dr Berkouwer had ingesloten, zijn zoek geraakt. Daarom kon de drukkerij tot mijn spijt verleden week niet dit stuk opnemen. Ik citeer thans eenigszins vrij uit mijn geheugen, en verontschuldigd hiermee tevens het komen met mosterd in de pauze van den maaltijd.

a b c van
moedige“ of
raad blijven

Ult „De Nieuwe

Leven d
langer?

„Kortere“
der meest

Hij bewe
levensduur
twee jaar

De oorza
den in de
vrouw heef

heeft geen
is ze no
drinken.

De overd
gewoest va

Volgens
fysiek en
wanneer

laagje vet.

„Voor v
vrouwen he

vrouwen ver g
Amerika te

Het Ned. e

Te Koffi
deel van d

scheiden om
de eerstgen

H. Avondm

Men zal in

En inzake d

voormalige b

ling van Chr

Er is dus

men moent, d

te heeten.

Tenzij iem

voering der

opgehouden,

anders over.

Trouwens,

De Nieuwe

Er zijn n

Confucianb

valscht en

ondermijnd

deze „begu

conservatie

ambtenaret

kooplieden

doortrokken

ken. Deze l

woordige u

politieke e

men de out

leer van C

aanhanger

eeuten tot

eischen, d

den meest

van buiten

wel als h

vergeefsch

Confucianb

Dat de sit

kunnen betw

Maar wat

het Confucius

naam overig

zijn bestaan

dom“ prijs g

met het O o s

in het hoofd

Voor ons

Achter het

Christendom

en te eeren.

Da P. Prim

werk van Al

hundreds“, 11

Velen me

die momen

vallig vers

Nationaal-S

lijk verban

in Holland,

het liefst v

Deze voo

heid in stri

hieronder

uit het bov

Welke is

Schrijver

heeft tegenov

der Joden“;

Achter d

loest de h

een schred

houding v

der joden.

Jodendom